

A large, expressive black brushstroke graphic that starts from the left side of the page and extends towards the right, crossing over itself. It has a textured, ink-like appearance with varying line thicknesses and some white space within the black strokes.

Зарубіжні авторські зібрання

Франц

Стук
у браму

Оповідання

Харків
«ФОЛІО»
2020

ОПИС ОДНІЄЇ БОРОТЬБИ

І, вбравшись, ходять люди
По ріні ваги-переваги
Під небесами широченними оцими,
Які сягають по далекі горбовини
Від пагорбів удалині помітних.

І

Годині о дванадцятій деякі люди вже підвелися, вклонились, потиснули одне одному руки, сказали, що було дуже приємно, і вийшли через велику дверну пройму в передпокій, аби вдягтися. Господиня стояла посеред кімнати, рухливо кланяючись, а її сукня лягала витонченими бганками.

Я сидів за маленьким столиком — у нього були три витягнуті тонкі ніжки, — прикладаючись до третьої чарчини «Бенедиктину» й одночасно оглядаючи свій невеликий запас печива, яке я сам знайшов і наклав собі, бо воно мало тонкий смак.

Тут до мене підійшов мій новий знайомий і, трохи не уважно посміхнувшись моєму заняттю, сказав тремтячим голосом:

— Даруйте, що я підійшов до вас. Але досі я сидів один зі своєю дівчиною в сусідній кімнаті. З пів на одинадцятую, зовсім не так довго. Вибачте, що я це говорю вам. Ми ж не знаємо один одного. Чи не правда, що ми зустрілися на сходах

і сказали один одному кілька важливих слів, а тепер я вже говорю вам про свою дівчину, але ви вже мені — прошу вас — даруйте, щастя рветься з мене назовні, я нічого не міг вдіяти. А що в мене немає інших знайомих, яким я довіряю...

Так він говорив. А я засмучено подивився на нього — шматок-бо фруктового торта, який перебував у мене в роті, був недобрий на смак — і сказав йому в його приємно спаленіле лице:

— Я радий, що здаюся вам гідним довіри, але засмучений тим, що ви мені це розповідаєте. І ви самі — не були б ви такі схвильовані — відчули б, як це недоречно — розповідати людині, яка сидить на самоті і п'є горілку, про кохану дівчину.

Коли я це сказав, він раптом сів, відкинувся й опустив руки. Потім, зігнувши в ліктях, притиснув їх до себе і досить гучним голосом заговорив наче до себе самого:

— Ми сиділи там самі-самісінькі... в кімнаті... з Аннерль, і я цілував її... цілував... її... в губи... цілував вухо... плечі.

Кілька чоловіків, які стояли поблизу і вирішили, що точиться якась жвава розмова, позіхаючи, підійшли до нас. Тому я встав і голосно сказав:

— Добре, якщо ви хочете, я піду, хоча нерозумно йти зараз на Лаврінову гору¹, адже погода ще холодна, а що випало трохи снігу, то дороги слизькі, наче ковзанка. Але якщо ви хочете, я піду з вами.

Спершу він здивовано подивився на мене і розкрив рота з широкими і червоними вологими губами. Але потім, побачивши чоловіків, які були вже близьенько, засміявся, встав і сказав:

---

¹ Мова про пагорб Петршин (німецька назва її — Laurenziberg) у центральній частині Праги, найвідомішу з пражьких гір.

— О, нічого, холод на користь, наш одяг увесь просякнутий жаром і димом, та й я, напевно, п'янений, хоча пив мало, атож, попросаємося й підемо.

Ми підійшли до господині, і, коли він цілував їй руку, вона сказала:

— Їй-бо, я рада, що сьогодні у вас таке щасливе обличчя, зазвичай воно серйозне й тоскне.

Доброта цих слів зворушила його, і він ще раз поцілував їй руку; вона усміхнулася.

У передній стояла покоївка, ми побачили її зараз уперше. Вона подала нам пальто і взяла потім ліхтарик, щоб освітити нам на сходах. А гарна ж була дівчина. Шия в неї була оголена і тільки під підборіддям пов'язана чорною оксамитовою стрічкою, а її просторо вбране тіло граційно згиналося, коли вона спускалася перед нами по сходах, світлячи ліхтариком. Її щоки розчервонились, бо вона випила вина, а її уста були напіввідкриті.

Внизу сходів вона поставила ліхтарик на сходинку, похитуючись, пішла до мого знайомого, обняла і поцілувала його й затрималася в обіймах. Лише коли я вклав їй у руку монету, вона сонно відірвалася від нього, повільно відкрила маленькі двері під'їзду і випустила нас у ніч.

Над порожньою, рівномірно освітленою вулицею стояв великий місяць на трохи хмарному і через це ще ширшому небі. Лежав сніжок. Ноги на ходу ковзали, тому треба було робити маленькі кроки.

Щойно ми вийшли на вулицю, я помітно підбадьорився. Я пустотливо задирав ноги, тріскотячи суглобами, викрикував на всю вулицю якесь ім'я, наче від мене за рогом зник приятель, підстрибуючи, кидав угору капелюх і хвалькувато підхоплював його.

лася, квапливо хитаючись, поки, зрештою, передня коляска не лишалася позаду і коні не розступалися знову, схиляючи один до одного вузькі спокійні голови.

Деякі швидко підходили до під'їзду, зупинялися на сухій мозаїці, повільно поверталися і дивилися на дощ, який лив без пуття, щулячись у цій вузькій вулиці.

Рабан почувався втомленим. Губи його були бліді, як вицвілий червоний колір його товстої краватки з мавританським візерунком. Дама біля кам'яної плити, навпаки, дивилася досі на свої туфлі, що впадали у вічі під підібраною спідницею, дивилася тепер на нього. Вона робила це байдуже, а крім того, вона, можливо, дивилася тільки на дощ перед собою або на маленькі вивіски фірми, укріплені на дверях над його чуприною. Рабанові здалося, що вона дивиться здивовано. «Значить, — подумав він, — якби я міг все розповісти їй, вона зовсім не дивувалася б. Людина так гне спину на роботі в конторі, що потім від утоми і канікулами не може насолодитися як слід. Але ніяка робота не дає людині права вимагати, щоб усі трактували його любовно, ні, він самотній, він для всіх чужий, він тільки об'єкт цікавості. І поки ти говориш «людина» замість «я», це дрібниця, і цю історію можна розповісти, але щойно ти зізнаєшся собі, що це ти сам, тебе буквально пронизує і ти тремтиш від жаху».

Деякі швидко підходили до під'їзду, зупинялися на сухій мозаїці, повільно поверталися і дивилися на дощ, який плутано лив, утиснутий в цю вузьку вулицю.

Він поставив на землю обшиту картатим сукном валізу, зігнувши при цьому коліна. Вода біля краю бруківки вже бігла струмками, які прямо-таки мчали до заглиблених каналів.

«Але якщо я сам розрізняю “людину” і “себе”, чи маю я право нарікати на інших. Несправедливими їх, напевно,

не можна назвати, але я дуже втомився, щоб усе усвідомити. Я дуже втомився навіть для того, щоби просто пройти на вокзал, але ж він близько. Чому мені не залишитися на ці маленькі канікули в місті, щоб відпочити? Я просто дурний... Через поїздку я захворію, я ж це знаю. Моя кімната не буде досить зручна, в селі по-іншому не буває. Та й зараз тільки початок червня, сільське повітря ще часто дуже прохолодне. Одягнений я, щоправда, завбачливо, але мені ж самому доведеться приєднуватися до людей, які гуляють пізно ввечері. Там є ставки, гулятимуть уздовж ставків. І я напевно застуджуся. З іншого боку, в розмовах я надто виділятимуся. Я не зможу порівняти цей ставок з іншими ставками в якій-небудь далекій країні, бо я нікуди не їздив, а говорити про місяць, відчувати блаженство, мрійливо підійматися на купи щебеню — для цього я занадто старий, щоб мене взяли на глузи».

Люди проходили повз із опущеними головами, вільно несучи над собою темні парасольки. Мимо проїхав і віз, на передку якого, набитого соломною, візник так недбало витягнув ноги, що одна майже торкалася землі, а інша зручно лежала на солоні і ганчір'ї. Здавалося, він сидить у гарну погоду десь у полі. Але він уважно тримав віжки, щоб віз, на якому розлазилися залізні штаби, викеровував у товкотнечі. Видно було, як у воді на землі звивається відображення штабів, повільно ковзаючи від одного ряду кругляка до іншого. Маленький хлопчик біля дами, навпаки, був одягнений як старий виноградар. Його складчастий балахон спадав великим колом і хіба що мало вже не під пахвами був підібраний шкіряним ремінцем. Його шапочка у формі півкулі була насунута до брів, і від верхівки її звисала до лівого вуха китиця. Дощ тішив його. Він вискочив з підїзду і дивився відкритими очима на небо, щоб схопити собі якнайбільше дощу. Він

ЗМІСТ

Опис однієї боротьби	3
Весільні приготування в селі	50
Блюмфельд, підтоптаний парубок	72
Стук у браму	99
У карній колонії	101
Сільський учитель	136
Мисливець Іракх	154
На будові китайського муру	160
Нора	174
Дослідження одного пса	211